

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖLLE

Lausunto opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategia 2025 –luonnoksesta (3/600/2016)

LAUSUNNON ANTAJA

Säveltäjät ja Sanoittajat Elvis ry

Säveltäjät ja Sanoittajat Elvis ry:llä on jäseninään n. 890 ammattimaisesti toimivaa kevyen musiikin säveltäjää, sanoittajaa ja sovittajaa. Valvomme ja edistämme suomalaisten säveltäjien, sanoittajien sekä sovittajien taloudellisia ja ammatillisia etuja, yhteiskunnallista arvostusta sekä yhteisöllisyyttä.

Elvis ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta ja lausuu kunnioittaen seuraavaa:

Lausunnon pääviestit

- Moraalisten oikeuksien toteutuminen musiikin suoratoistopalveluissa on olematonta. Suoratoistopalvelujen tekijätietojen (metadatan) parantamisella on pitkävaikutteinen merkitys musiikkialalle. Metadatan kohentuessa valmiudet moraalisten oikeuksien toteuttamiseen paranee ja tilitykset ohjautuvat onnistuneemmin oikeille oikeudenomistajille.
- Korvausten maksaminen tekijän omistamalle yritykselle mahdollistaisi investoinnit ja yritystoiminnan laajentamisen. Verokäytännön muuttaminen vauhdittaisi luovan alan kasvua ja loisi maahamme uutta työtä.
- Pidämme tärkeänä tekijänoikeus-, sosiaaliturva- ja verotusjärjestelmän kehittämistä niin, että ne kannustavat luovaan työhön ja luovan talouden kasvuun.
- Digitalisaatiokehitys saa uusia ilmenemismuotoja etenkin musiikkialalla vuoteen 2025 mennessä. Se avaa uusia mahdollisuuksia, ja samalla korostuu tekijänoikeuksien omistamisen ja hallinnoinnin merkitys sekä tekijänoikeuskorvausten yhdenvertaisuus muiden tuloluokkien kanssa.
- Digitalisoituvassa maailmassa maantieteellisten rajojen merkitys pienenee. Se avaa uusia mahdollisuuksia suomalaisille musiikintekijöille. Samalla kuitenkin kasvaa riski, että suomalainen tekijä halutaan omia ulkomaille. Tekijän oikeudet seuraavat mukana, ellei kotimainen kulttuuriala ole kehittynyt sellaiseksi, että se pystyy kilpailemaan muun eurooppalaisten kulttuurikentän ja -talouden kanssa.

- Musiikintekijöiden näkökulmasta on merkittävää huomioida, että esitetyn vision toteutumiseksi tarvitaan opetus- ja kulttuuriministeriön osastorajojen sekä eri ministeriöiden välistä keskustelua ja päätöksiä. Tästä syystä kulttuuripolitiikkaa tulisi käsitellä osasto- ja ministeriöalat ylittävänä hallinnollisena kokonaisuutena. Vetovastuu olisi hyvä olla opetus- ja kulttuuriministeriöllä sen hyvän kulttuurin kentän asiantuntemuksen vuoksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategia 2025

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=a1b4e766-da8e-4178-b8cf-95f17203aef2>

- *Kysymys lausunnonantajille: Onko näkemys kulttuuripolitiikan tilasta perusteltu – jos ei, miltä osin se on virheellinen tai puutteellinen?*

Digitalisaation myötä musiikki on käyttäjien saatavilla helpommin kuin koskaan aiemmin. Samalla musiikin käyttämisen maksamisesta on tullut yleisluonteista, ei musiikin tekijänoikeuden omistajille suoraan kohdennettua.

Suoratoistopalvelujen nykyinen korvausmalli on epäoikeudenmukainen. Musiikkisisältöjä kaupallisesti hyödyntävien palvelujen arvonnoususta ei palaudu asianmukaista korvausta sisältö luoneille tekijöille. Näille ongelmille on kaksi ratkaisua: suoratoistopalvelujen User Centric -korvausmalli sekä komission esitys: verkossa toimivien alustapalveluiden tulee ottaa huomioon tekijänoikeudet julkaistessaan muiden tekemiä sisältöjä.

Moraalisten oikeuksien toteutuminen musiikin suoratoistopalveluissa on olematonta. Suoratoistopalvelujen tekijätietojen (metadatan) parantaminen on hanke, jolla on suuri ja pitkävaikutteinen merkitys musiikkialalle. Metadatan kohentuessa valmiudet moraalisten oikeuksien toteuttamiseen paranee ja tilitykset ohjautuvat onnistuneemmin oikeille oikeudenomistajille.

Osalla suomalaisista musiikintekijöistä on työhönsä liittyvää yritystoimintaa. Nykyinen lainsäädäntö ohjaa menestyneitä tekijöitä siirtymään ruotsalaisen tekijänoikeusjärjestön asiakkaaksi, koska ruotsalainen lainsäädäntö mahdollistaa henkilökohtaisten tekijänoikeuskorvausten ohjaamisen omalle yritykselle. Korvausten maksaminen tekijän omistamalle yritykselle mahdollistaisi investoinnit ja yritystoiminnan laajentamisen. Verokäytännön muuttaminen vauhdittaisi luovan alan kasvua ja loisi maahamme uutta työtä. Muutos mahdollistaisi myös muiden kuin suomalaisten tekijöiden houkuttelemisen suomalaisten tekijänoikeusjärjestöjen asiakkaiksi.

Itsensä työllistävien kulttuuriyrittäjien asemaa on tuettava tarvittavin lainsäädäntömuutoksien. Kulttuuriyrittäjyyden ja työpaikkojen syntyminen on koko

yhteiskunnan etu. Ministeriöiden välinen yhteistyö esim. itsensä työllistäjien ja mikroyrittäjien sosiaali- ja työttömyysturvan parantamiseksi on tärkeä osa kannustavaa työllisyyspolitiikkaa.

Esitetystä näkemyksestä puuttuu kokonaan kansainvälinen konteksti. Kuitenkin Music Finlandin tuoreen tutkimuksen mukaan musiikkiviennin arvo on viime vuosina tasaisesti noussut. Kansainvälistymiseen ja kulttuurivientiin tehdyt panostukset ja niistä saatu hyöty on hyvä huomioida. Tästä musiikkiala toimii hyvänä esimerkkinä.

Tuoreen Music Finlandin julkaiseman Musiikkialan barometrin mukaan suomalainen musiikkityöläinen kokee alan tulevaisuuden valoisana, ajankohtaisista haasteista kuten työllistystilanteesta ja tulonmuodostuksen muuttumisesta huolimatta. Barometrin perusteella näyttää siltä, että keskimäärin suomalaisella musiikin ammattilaisella menee melko mukavasti, ja tulevaisuuden uskotaan olevan oman toimeentulon osalta nykyhetkeä suotuisampi. Uuden luominen, uusien ratkaisujen hakeminen ja niihin uskomisen kannattaa aina, ja musiikkiala toimii tässäkin hyvänä esimerkkinä.

- *Kysymys lausunnonantajille: Onko näkemys kulttuuripolitiikan toimintaympäristömuutoksista perusteltu – jos ei, miltä osin se on virheellinen tai puutteellinen?*

Digitalisaatiokehitys saa aivan varmasti edelleenkin uusia ilmenemismuotoja etenkin musiikkialalla vuoteen 2025 mennessä. Se avaa uusia mahdollisuuksia, ja samalla korostuu tekijänoikeuksien omistamisen ja hallinnoinnin merkitys sekä tekijänoikeuskorvausten yhdenvertaisuus muiden tuloluokkien kanssa.

Tekijänoikeuskorvaukset eivät ole tällä hetkellä palkkatuloa vaan käyttökorvausta, mutta niitä verotetaan henkilökohtaisen ansiotuloverotuksen mukaan. Ne vaikuttavat kuitenkin esimerkiksi työttömyys- ja sairauspäivärahoihin sekä asumistukeen etuuksia alentavasti.

Itsensä työllistävien luovan työn tekijöiden määrä kasvaa voimakkaasti. On tärkeää, että tekijänoikeustulon kohtelu sosiaaliturvan ja etuuksien määrittelyssä säädetään

yhdenvertaiseksi pääomatulon ja yrittäjän elinkeinotulon kanssa. Luovan alan tekijöiden tulonmuodostuksen ja verotuksen tulee olla kannustavaa ja mahdollistaa tekijän keskittyminen ammattimaiseen luovaan työhön.

Digitalisoituvassa maailmassa maantieteellisten rajojen merkitys pienenee. Se avaa uusia mahdollisuuksia suomalaisille musiikintekijöille. Samalla liikkuvuuden ja kansainvälisen vuorovaikutuksen merkitys kasvaa. Musiikintekijöiden ja taustavaikuttajien on edelleen luotava ja ylläpidettävä verkostojaan, liikkuttava maailmalla ja oltava aktiivisessa dialogissa verkostonsa kanssa.

Samalla kuitenkin kasvaa riski, että suomalainen tekijä halutaan omia ulkomaille.

Tekijän oikeudet seuraavat mukana, ellei kotimainen kulttuuriala ole kehittynyt sellaiseksi, että se pystyy kilpailemaan muun eurooppalaisten kulttuurikentän ja -talouden kanssa.

Kotimaisen kulttuurialan infrastruktuurin kehittämiseen panostaminen on tärkeää, jotta suomalaisilla toimijoilla on mahdollisuudet investoida luovien sisältöjen kehittämiseen ja levittämiseen luovuttamatta oikeuksia ulkomaille.

Tulevaisuudessa toimiva tekijänoikeusjärjestelmä on kulttuurin, talouskasvun ja innovaatioiden edellytys. Kotimaisen sääntelyn tulee tukea ja turvata suomalaisten sisältötuottajien kilpailukyky. Digitalisaatio kehittyy ja tuottaa arvoa vain, jos tekijöiden toimintaedellytykset ja oikeudet on myös lainsäädännöllisesti turvattu.

Peliala on tämän hetken kiehtova menestystarina. Pelien integrointi osaksi muita toimintoja ja pelinomaisuus lisääntyy todennäköisesti vuoteen 2025 mennessä. Tämä lisää myös omalta osaltaan pelimusiikin tarvetta. Olennaista tässä on sopimis- ja neuvottelukulttuurin säilyminen kohtuullisella tasolla. Musiikintekijä on neuvotteluissa aina heikommassa asemassa tehdessään sopimukset yleensä yksin kansainvälisten yritysten kanssa ilman kollektiivisen tuen ja tiedon mahdollisuutta.

Tulisi vahvistaa yksittäisten tekijöiden neuvotteluvalltaa niin, että neuvotteluihin olisi luontevaa ottaa mukaan tekijän edustajaksi esimerkiksi etujärjestön edustaja. Tämä lisäisi yleisten, läpinäkyvien ja oikeudenmukaisten sopimuskäytäntöjen muodostumista.

- *Kysymys lausunnonantajille: Ovatko valtion kulttuuripolitiikalle asetetut strategiset tavoitealueet ja tavoitteet sellaisia, että ne edesauttavat toimialan toimijoita hahmottamaan omaa toimintaansa niiden valossa – jos ei, niin miltä osin tavoiteasettelu on virheellistä tai puutteellista?*

Näkymä kulttuuripolitiikasta vuonna 2025 on kovin ylätasolla kuvattua, mutta sinänsä kannatettavaa. Ehdotamme, että näkymässä huomioitaisiin myös luova talous sen kaikkine, koko kulttuurialaa kannattavine osa-alueineen.

Kulttuuripolitiikan tavoitealueet ja tavoitteet ovat niin ikään kannatettavia. Elvis ry:n määrittelemä visio on: Musiikin ammattimainen tekeminen on sekä taiteellisesti merkityksellistä että tekijänoikeudellisesti ja yhteiskunnallisesti arvostettua työtä. Ehdotamme, että ministeriön näkymään lisättäisiin taiteellisen työn tekemisen merkityksellisyys.

Pidämme tärkeänä tekijänoikeus-, sosiaaliturva- ja verotusjärjestelmän kehittämistä niin, että ne kannustavat luovaan työhön ja luovan talouden kasvuun.

Näkymän lause "Sisältö on laadukasta" on mahdollista toteutua vain, jos tekijöiden toimintaedellytykset ja oikeudet on myös lainsäädännöllisesti turvattu.

- *Kysymys lausunnonantajille: Vastaavatko lähivuosien kehittämistoimet strategiassa hahmotettuja kulttuuripolitiikan kehittämisen pitkän linjan näköalaa ja strategisia tavoitteita?*

Kyllä vastaavat. Strategiassa ja sen toimeenpanossa on keskityttävä konkretiaan ja tehtävä selkeitä linjauksia, joka sisältää myös valintoja: mitä tehdään, mitä jätetään tekemättä.

Toisin sanoen kannustamme konkreettisempaan toimeenpanon määrittelyyn nyt käytettyjen termien "kehitetään, vahvistetaan, monipuolistetaan, tehostetaan, lisätään" sijaan. Samalla nousee esiin asetettujen tavoitteiden mittaristosta päättäminen sekä niiden seuraaminen. Esitämme, että tämäkin tapahtuisi avoimuuden ilmapiirissä.

Kulttuuripolitiikan yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Strategialuonnos on tiivis ja selkeä kokonaisuus. Peruskäsitteet "kulttuuri", "taide" ja "sisällöntuotanto" olisi kuitenkin hyvä määritellä tekstin sisällön yhtenäisen ymmärryksen varmistamiseksi.

Musiikintekijöiden näkökulmasta on merkittävää huomioida, että pitkän tähtäyksen vision toteutumiseksi tarvitaan opetus- ja kulttuuriministeriön osastorajojen sekä eri ministeriöiden välistä keskustelua ja päätöksiä. Tästä syystä kulttuuripolitiikkaa tulisi käsitellä osasto- ja ministeriöalat ylittävänä hallinnollisena kokonaisuutena. Vetovastuu olisi hyvä olla opetus- ja kulttuuriministeriöllä sen hyvän kulttuurin kentän asiantuntemuksen vuoksi.

23.9.2016

Aku Toivonen

Toiminnanjohtaja
Säveltäjät ja Sanoittajat Elvis ry